یادداشت

فیرفورد و شکل‌گیری روایت تهدید ایران

ادامه از صفحه اول

بنابراین، پرسش اصلی این نیست که چرا رسانه‌ها احتمال ارتباط حادثه با ایران را برجسته کردند، بلکه این است که آیا در بازتاب این احتمال، میان گمانه‌زنی، ارزیابی مقام‌های امنیتی و شواهد تأییدشده، مرزبندی روشنی برقرار کردند؟ تکرار یک «ادعا»، حتی اگر با قیدهایی مانند «احتمال»، «مشکوک» و «برخی از منابع که نخواستند نامشان فاش شود» همراه باشد، می‌تواند به‌تدریج آن را به روایت غالب یک حادثه تبدیل کند.

فراتر از برجسته‌سازی رسانه‌ای، پرونده فیرفورد را می‌توان از منظر مفهوم «امنیتی‌سازی» نیز بررسی کرد. در این رویکرد، یک موضوع زمانی امنیتی‌سازی می‌شود که در گفتار مقام‌های سیاسی و رسانه‌ای، نه صرفا یک مسئله عادی، بلکه تهدیدی جدی علیه امنیت جمعی معرفی شود؛ تهدیدی که مقابله با آن به اقدام فوری و تدابیر ویژه نیاز دارد.

در پرونده فیرفورد، پیونددادن حادثه به ایران، قراردادن آن در بستر تنش‌های نظامی و تأکید بر اهمیت راهبردی این پایگاه برای بریتانیا، توانست دامنه برداشت از یک حادثه را به مسئله‌ای گسترده‌تر درباره امنیت ملی بریتانیا گسترش دهد که در این میان، اظهارنظر مقام‌های سیاسی و امنیتی نقش مهمی داشت؛ اظهارات برنهام از «نشانه‌های قوی» درباره نقش ایران و پلیس مبارزه با تروریسم بریتانیا که اعلام کرد احتمالا ایران در این پرونده نقش داشته است، یک گمانه‌زنی اولیه بود که بعدتر در قالب اتهام کمک به یک سرویس اطلاعاتی خارجی و با اشاره به ایران، وارد روند قضائی شد و این اظهارات به یکی از منابع اصلی گزارش‌های رسانه‌ای تبدیل شدند. با این حال، اعتبار گوینده نباید جایگزین بررسی میزان شواهد شود. ارزیابی نقش رسانه‌ها صرفا به بررسی واژگان و تیترهای آنها محدود نمی‌شود، بلکه باید دید در بازتاب پرونده فیرفورد تا چه اندازه میان احتمال، ارزیابی رسمی و واقعیت اثبات‌شده تمایز قائل شده‌اند. همچنین، میزان توجه به ابهام‌های پرونده و پرسش‌های بی‌پاسخ، در مقایسه با برجسته‌سازی سناریوی تهدید ایران، نشان می‌دهد رسانه‌ها چگونه در شکل‌گیری و تثبیت این روایت امنیتی نقش ایفا کرده‌اند. پرونده فیرفورد نشان می‌دهد چگونه یک ادعای اثبات‌نشده، در پیوند با تنش‌های سیاسی و نظامی، می‌تواند از یک احتمال در حال بررسی به روایتی غالب درباره تهدید امنیتی تبدیل شود. رسانه‌ها با برجسته‌سازی احتمال ارتباط حادثه با ایران، تکرار آن در تیترها و قراردادن پرونده در چارچوب تقابل تهران با آمریکا و متحدانش، به این ادعا جایگاهی فراتر از پشتوانه شواهد آن بخشیدند. این روایت رسانه‌ای نیز به بستری برای اظهارنظرهای قاطع‌تر مقام‌های سیاسی و امنیتی تبدیل شد؛ اظهاراتی که با بازتاب دوباره در رسانه‌ها، به تقویت چارچوب اولیه کمک کردند. به این ترتیب، رسانه‌ها با واردکردن این احتمال به دستورکار عمومی و مقام‌ها با تأکید بر ابعاد امنیتی آن، در تقویت متقابل روایتی نقش داشتند که ایران را به عنوان تهدیدی قریب‌الوقوع برای امنیت بریتانیا معرفی می‌کرد. این روند نمونه‌ای از تقویت متقابل روایت‌های سیاسی و رسانه‌ای است. در چنین شرایطی، مرز میان احتمال، اتهام و واقعیت اثبات‌شده در ذهن مخاطب کم‌رنگ می‌شود. تا زمان نگارش این یادداشت، ارتباط پرونده فیرفورد با ایران در سطح ارزیابی نهادهای امنیتی و ادعاهای مطرح‌شده از سوی دادستانی قرار دارد و هنوز به اثبات قضائی نرسیده است. البته طرح ادعای نقش احتمالی ایران، رفتار جدیدی از سوی لندن نیست، اما مسئله این یادداشت آن است که چگونه یک گمانه‌زنی رسانه‌ای، پیش از روشن‌شدن ابعاد و منشأ حادثه، به بخشی از روایت غالب درباره تهدید قریب‌الوقوع از سوی ایران تبدیل شد و در ادامه، مبنایی برای تقویت تصویر امنیتی از ایران قرار گرفت. همین فاصله میان ادعای رسمی و واقعیت اثبات‌شده، اهمیت بررسی نحوه بازنمایی رسانه‌ای این پرونده را دوچندان می‌کند.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق
۸۶۰۳۶۱۱۹
WWW.SHARGHDAILY.IR
ارتباط با روزنامه شرق
T.ME/ALOSHARGH
WWW.SHARGHDAILY.IR

مدرسه زیتون

جهانگیر عرب
مؤسس و مربی آموزشگاه «مدرسه زیتون»

امروز دیگر نباید زیتون را صرفا یک محصول کشاورزی یا ابزاری برای اشتغال‌زایی بدانیم. زیتون یک موضوع راهبردی در پیوند میان امنیت غذایی، سلامت جامعه، اقتصاد روستایی، محیط زیست، فرهنگ و حتی صلح و تفاهم میان ملت‌ها و انسجام ملی است. زیتون در شرایط کمبود آب، تخریب زمین، کاهش تنوع زیستی و تغییرات اقلیمی جهانی، بخشی از راه‌حل پایدار نظام امنیت پایدار غذایی جهان است.

۱. گستره کاشت و تولید زیتون در ایران

توسعه علمی زیتون در ایران از سال ۱۳۷۱ و در راستای سیاست‌های امنیت پایدار غذایی و کاهش وابستگی کشور به واردات روغن خوراکی، وارد مرحله جدیدی شد. در آن زمان، وزارت کشاورزی طرح هوشمندانه توسعه زیتون را پیشنهاد کرد و با حمایت دولت و مجلس، مطالعات، تحقیقات، آموزش و توسعه باغات زیتون در یک برنامه میان‌مدت دنبال شد. حاصل این تلاش‌ها دستاوردهای مهمی بود:

- شناسایی حدود ۵۰۰ هزار هکتار عرصه مستعد کشت زیتون در ۱۷ استان کشور.
- ایجاد شش ایستگاه تحقیقاتی تخصصی زیتون در مناطق مختلف کشور.
- احداث حدود ۸۵ هزار هکتار باغ زیتون.
- شکل‌گیری نهالستان‌های تخصصی و توسعه زیرساخت‌های تولید نهال.
- راه‌اندازی حدود ۷۷ کارخانه تخصصی فراوری روغن زیتون و واحدهای فراوری زیتون کنسروی.
- معرفی ارقام تجاری مناسب ایرانی و خارجی برای مناطق مختلف کشور.
- شناسایی و ثبت ارقام و ژنوتیپ‌های زیتون ایران و انتشار اطلس علمی زیتون ایران.
- تدوین و ابلاغ برنامه راهبردی توسعه زیتون.

استان‌های گیلان، زنجان، قزوین، فارس و گلستان از استان‌های پیشرو در توسعه و تولید زیتون کشور هستند. از دیگر اقدامات ارزشمند، ایجاد اولین کلکسیون بین‌المللی باغی کشور برای زیتون در منطقه علی‌آباد شهرستان رودبار استان گیلان است که ظرفیت ارزشمندی برای حفاظت ژنتیکی ژنوتیپ‌ها، مطالعه ارقام و انتقال دانش فنی بین‌المللی فراهم کرده است. همچنین آزمایشگاه‌های ارزیابی کیفیت روغن زیتون با اکرودیته بین‌المللی برای اولین‌بار در استان‌های گیلان، تهران و گلستان ایجاد شده‌اند تا از حقوق مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و بازرگانان حمایت شود. نکته مهم این است که این زیرساخت‌ها حاصل سال‌ها سرمایه‌گذاری در تحقیق، آموزش و توسعه علمی با راهبری دفتر طرح زیتون وزارت جهاد کشاورزی بوده‌اند و امروز می‌توانند پایه جهش جدید صنعت زیتون ایران باشند.

۲. نقش روستاها و روستاییان در تولید زیتون

اگر بخواهیم صادقانه درباره زیتون صحبت کنیم، باید بگوییم که قهرمانان واقعی این صنعت، روستاییان هستند. تقریبا تمام تولید زیتون کشور در مناطق روستایی انجام می‌شود. کاشت، داشت، برداشت و بسیاری از مراحل اولیه فراوری بر دوش کشاورزانی است که با زحمت و تلاش فراوان این محصول را تولید می‌کنند. زیتون فقط یک محصول اقتصادی نیست؛ بلکه عاملی برای حفظ جمعیت روستایی، جلوگیری از مهاجرت، ایجاد اشتغال پایدار و حتی بازگشت بخشی از جمعیت شهری به روستاهاست. به باور من، هر هکتار باغ زیتون، علاوه بر ارزش اقتصادی، یک پایگاه برای تثبیت زندگی خانوادگی در روستاست. بنابراین توسعه زیتون با محوریت روستاییان و افزایش درآمد واقعی بهره‌برداران و تولید ثروت انجام می‌شود.

۳. ارقام زیتون تولیدی در ایران

ایران از نظر تنوع ژنتیکی زیتون ظرفیت بسیار ارزشمند و بی‌بدیل در جهان دارد. از ارقام تجاری شناخته‌شده کشور می‌توان به ارقام زرد، روغنی، فیشمی، دزفول، شنگه، باغملک و ماری اشاره کرد. بر اساس برآوردهای ارائه‌شده، این ارقام بخش عمده تولید تجاری کشور را تشکیل می‌دهند و در کنار آنها، ارقام ایرانی و خارجی دیگری نیز کشت می‌شوند. از ارقام خارجی می‌توان به کروناییکی، آربیکن، کنسروالیا و میشن اشاره کرد. نکته کلیدی این است که هیچ رقمی را نمی‌توان برای تمام مناطق کشور توصیه کرد. انتخاب رقم بر اساس شرایط اقلیمی، هدف تولید، میزان باردهی، کیفیت روغن، مقاومت به تنش‌های محیطی و بازار مصرف انجام می‌شود. به بیان ساده، باید رقم مناسب را در منطقه مناسب بکاریم تا به بیشترین بهره‌وری برسیم.

۴. اقلیم ایران تا چه اندازه برای تولید زیتون مناسب است؟

یکی از مزیت‌های استثنائی ایران، تنوع اقلیمی و ارتفاعی آن است. ایران ظرفیت تولید زیتون را در مناطق با ارتفاع و شرایط آب‌وهوایی بسیار متفاوت دارد. برای نمونه: مناطق با ارتفاع کم حدود ۵۰ تا ۱۰۰ متر از سطح دریا در استان‌های گلستان و مازندران. مناطق با ارتفاع حدود ۲۷۰ تا ۴۷۰ متر از سطح دریا در استان‌های گیلان، قزوین و زنجان. مناطق با ارتفاع حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ متر از سطح دریا در مناطقی مانند گیلانغرب کرمانشاه و پلدختر لرستان. مناطق با ارتفاع حدود ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰ متر از سطح دریا در برخی مناطق استان فارس. این تفاوت‌های اقلیمی، از نظر دما، رطوبت، تابش خورشید، طول دوره رشد و شرایط رسیدن میوه، بر کیفیت و ویژگی‌های حسی روغن زیتون تأثیر می‌گذارند. به همین دلیل ایران ظرفیت تولید روغن‌هایی با ویژگی‌های حسی متنوع را دارد؛ از روغن‌های با تلخی و تندی بیشتر تا روغن‌هایی با طعم ملایم‌تر. این تنوع می‌تواند پاسخ‌گوی ذائقه‌های مختلف مصرف‌کنندگان در داخل و خارج از کشور باشد و چون ایران کشوری وسیع است، ذائقه مردم غرب و مردم مرکز و مردم جنوب کشور با هم متفاوت است. موضوع مهم دیگر، تنوع ژنتیکی زیتون در ایران است. بیش از ۲۰۰ ژنوتیپ مختلف زیتون در مناطق گوناگون کشور شناسایی شده‌اند. در این میان، بخش خصوصی نیز برای حفاظت از این میراث ژنتیکی تلاش‌های ارزشمندی انجام داده است. به‌عنوان نمونه، در مجموعه کشاورزی موقوفه دکتر بسکی در یکی از روستاهای شهرستان مینودشت استان گلستان، مواد تکثیری برخی درختان کهن‌سال زیتون از مناطق مختلف کشور گردآوری و تکثیر شده و با ثبت ویژگی‌های آنها، نگهداری می‌شوند. این اقدام صرفا نگهداری چند درخت نیست؛ بلکه حفاظت از یک سرمایه ژنتیکی ارزشمند برای نسل‌های آینده است.

۵. مهم‌ترین مشکلات و موانع توسعه زیتون در ایران

با وجود تمام ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های ایجادشده، صنعت زیتون ایران هنوز با مشکلات جدی روبه‌روست. به باور من، مهم‌ترین مشکلات عبارت‌اند از:

اول؛ خرده‌مالکی و کوچک‌بودن سطح باغات: در برخی مناطق، متوسط سطح باغ هر بهره‌بردار حدود ۴۰۰۰ مترمربع گزارش شده است. چنین شرایطی مدیریت اقتصادی، مکانیزاسیون، کنترل آفات و بیماری‌های زیتون، کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری از نهاده‌ها را دشوار می‌کند.

دوم؛ ضعف تشکل‌های تخصصی زیتون: در کشورهای پیشرو، تشکل‌های تخصصی نقش اصلی و بسیار مهمی در زنجیره ارزش زیتون از تولید و توسعه دارند و بخش بزرگی از فعالیت‌های تولید، فراوری و تجارت از طریق این تشکل‌ها سازمان‌دهی می‌شود. در ایران نیز باید تشکل‌های قدرتمند و پاسخ‌گو برای حمایت از حقوق تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان، فراوری‌کنندگان و بازرگانان شکل بگیرند.

سوم؛ توجه ناکافی به ارقام گرده‌دهنده: برای دستیابی به باردهی مطلوب، انتخاب ارقام سازگار و مکمل گرده‌افشان در طراحی باغ اهمیت زیادی دارد.

چهارم؛ کندی انتقال و بومی‌سازی دانش فنی روز جهان: برای افزایش بهره‌وری زمین، آب، نهال، کود، ماشین‌آلات و نیروی انسانی، به دانش روز و آموزش مهارت نیاز است. صرفا واردکردن فناوری کافی نیست؛ باید آن را از طریق افزایش مهارت کاربران و راهبران، با شرایط اقلیمی، اقتصادی و اجتماعی ایران تطبیق داد.

پنجم؛ فاصله میان اهداف برنامه‌ای و عملکرد اجرایی: در برنامه هفتم توسعه کشور، تکلیف فراهم‌کردن امکانات توسعه سالانه ۲۰ هزار هکتار باغ زیتون در نظر گرفته شده است؛ اما بر اساس ارزیابی ارائه‌شده، عملکرد دو سال نخست حدود ۱۵ درصد هدف سالانه بوده است. این فاصله نشان می‌دهد که برای اجرای برنامه، باید منابع مالی، نظام حمایتی، آموزش، تأمین نهال و نهاده‌ها و هماهنگی دستگاه‌های حکومت تقویت شود تا اجرای مصوبه برنامه مقدور شود.

ششم؛ نبود مدیریت هماهنگ و یکپارچه: توسعه موفق زیتون در کشورهای پیشرو، نتیجه هماهنگی میان سیاست‌گذاری و حکمرانی و بخش‌های تحقیقات، آموزش، تولید، فراوری و تجارت است. در ایران نیز زیتون باید از یک موضوع صرفا کشاورزی به یک برنامه ملی و بین‌بخشی تبدیل شود چون امنیت غذایی پایدار نیاز به هم‌بست کامل بین آب، غذا، محیط زیست و کشاورزی دارد. با توجه به ظرفیت زیتون، این محصول می‌تواند سهم مهمی در کاهش وابستگی کشور به واردات روغن خوراکی داشته باشد؛ اما تحقق این ظرفیت مستلزم برنامه‌ریزی واقع‌بینانه، سرمایه‌گذاری و مدیریت علمی است که البته زیرساخت آن فراهم شده است.

۶- خواص زیتون و نقش آن در سلامت و محیط زیست

زیتون فقط یک محصول اقتصادی نیست؛ یک محصول ارزشمند غذایی و بخشی از الگوی تغذیه سالم و بهداشتی است. روغن زیتون فرابکر به دلیل ترکیبات مفید، از جمله اسیدهای چرب غیراشباع و ترکیبات آنتی‌اکسیدانی، جایگاه ویژه‌ای در الگوهای غذایی سالم در جهان دارد. مصرف متعادل روغن زیتون به‌عنوان جایگزین چربی‌های نامناسب، می‌تواند به بهبود کیفیت تغذیه و کاهش خطر برخی بیماری‌های قلبی - عروقی کمک کند. البته نباید هیچ ماده غذایی را درمان قطعی یا تضمین‌کننده پیشگیری از بیماری‌های ژنتیکی معرفی کرد؛ اهمیت روغن زیتون در کنار سبک زندگی سالم و تغذیه متعادل معنا پیدا می‌کند. از منظر محیط زیست نیز درخت زیتون ظرفیت ارزشمندی برای جذب و ذخیره کربن، حفاظت از خاک و ایجاد پوشش گیاهی پایدار دارد. البته میزان واقعی جذب کربن به سن درخت، تراکم کاشت، مدیریت باغ، شرایط اقلیمی و روش محاسبه بستگی دارد. قطعی است که هر هکتار باغ زیتون با ۱۰ هزار مترمکعب تاج پوشش توانایی جذب ۳۰ هزار مترمکعب گاز کربنیک هوا را دارد که کربن آن عالی است و به خاک منتقل شده و عمر اقتصادی خاک را افزایش می‌دهد. بنابراین توسعه علمی باغات زیتون، در صورت مدیریت صحیح منابع آب و خاک، می‌تواند در سازگاری با تغییرات اقلیمی و بهبود محیط زیست نقش مؤثری داشته باشد.

۷. انتقال دانش جهانی و ایجاد ارزش افزوده

یکی از مهم‌ترین موضوعات آینده صنعت زیتون ایران، استفاده از دانش فنی و فناوری روز جهان است. عضویت ایران در شورای بین‌المللی زیتون (IOC) فرصتی ارزشمند برای استفاده از تجربیات کشورهای پیشرو، دسترسی به استانداردهای بین‌المللی، توسعه تحقیقات و ارتقای کیفیت محصولات فراهم می‌کند. دفتر طرح زیتون وزارت جهاد کشاورزی نیز در دوره‌های مختلف از این ظرفیت برای معرفی و انتقال ارقام جدید و دانش فنی تولید استفاده کرده است. اما این روند باید مستمر و افزایشی شود. محققان، به‌صورت مستمر باید ارقام جدید را بررسی کنند، تحقیقات داخلی را توسعه دهند و ارقام سازگار و پربازده را برای مناطق مختلف کشور شناسایی کنند. موضوع بعدی، بهره‌وری آب است. در شرایطی که منابع آبی کشور محدود است، دیگر نمی‌توان صرفا با افزایش سطح زیر کشت به توسعه کشاورزی فکر کرد. باید به ازای هر مترمکعب آب، بیشترین ارزش اقتصادی و غذایی را تولید کنیم. زیتون، در مناطق مستعد و با مدیریت صحیح آبیاری، تغذیه و باغداری، می‌تواند یکی از گزینه‌های ارزشمند برای افزایش بهره‌وری اقتصادی آب باشد. در ایران طی ۱۰ سال کشاورزان پیشرو در مقیاس باغ بزرگ موفق شده‌اند با هر مترمکعب آب ۵/۴ کیلوگرم محصول و معادل دوونیم دلار درآمد تولید کنند که سازمان خواروبار جهانی چنین کشاورزانی را قابل ستایش می‌داند، همچنین در راستای زنجیره زیتون، توسعه صنایع تبدیلی، تولید روغن باکیفیت، بسته‌بندی استاندارد، برندسازی و صادرات، باید هم‌زمان با توسعه باغات دنبال شود. به بیان دیگر، باید از هر کیلوگرم زیتون، ارزش‌افزوده بیشتری ایجاد شود.

۸. پیشنهاد راهبردی برای آینده زیتون ایران

پیشنهاد من این است که دولت و وزارت جهاد کشاورزی، توسعه زیتون را به‌عنوان یک برنامه راهبردی امنیت غذایی پایدار و توسعه روستایی دنبال کنند. برای این منظور، چند اقدام ضروری است:

۱. اجرای واقعی تکلیف توسعه سالانه ۲۰ هزار هکتار باغ زیتون در برنامه هفتم توسعه، با اولویت مناطق مستعد و روستاها.

۲. توسعه آموزش‌های تخصصی و کاربردی برای کشاورزان، مدیران باغات، کارشناسان و فعالان صنایع تبدیلی و بازرگانان و مصرف‌کنندگان.

۳. تقویت تشکل‌های تخصصی و زنجیره‌های تولید و تجارت زیتون.

۴. توسعه تحقیقات ژنتیکی، اصلاح ارقام و حفاظت از ذخایر ژنتیکی بومی کشور.

۵. ارتقای بهره‌وری از نهاده‌های پایه تولید (آب، خاک، کود، سم، نهال، ماشین، نیروی انسانی) در باغات.

۶. توسعه آزمایشگاه‌های معتبر، استانداردسازی کیفیت و حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان.

۷. استفاده از ظرفیت شورای بین‌المللی زیتون و سایر نهادهای علمی بین‌المللی برای انتقال فناوری و ارتقای جایگاه ایران در بازار جهانی.

نکته مهم این است که توسعه زیتون به قیمت حذف محصولات ضروری دیگر یا تخریب منابع طبیعی انجام نمی‌شود؛ بلکه چون در زمین‌های مستعد، با رعایت محدودیت‌های آب و خاک و بر اساس مطالعات کارشناسی کشت می‌شود، جایگزین یا رقیب هیچ محصولی نیست.

جمع‌بندی و پیام پایانی

زیتون برای ایران فقط یک درخت و یک محصول کشاورزی نیست. زیتون می‌تواند هم‌زمان پنج مأموریت بزرگ را دنبال کند:

- کمک به امنیت غذایی پایدار و کاهش وابستگی به واردات روغن خوراکی.
- ایجاد ثروت و اشتغال پایدار برای روستاییان.
- کمک به سلامت جامعه از طریق توسعه الگوی تغذیه سالم و محیط زیست سالم.
- حفاظت از منابع طبیعی و افزایش تاب‌آوری در برابر تغییرات اقلیمی.
- تقویت پیوندهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و صلح میان ملت‌ها و انسجام داخلی مردم.

زیتون در فرهنگ و تمدن بشری نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. در قرآن کریم نیز از این درخت مبارک در آیات متعددی یاد شده است؛ از جمله در سوره نور، آیه ۳۵ که به درخت زیتون اشاره می‌کند. این جایگاه معنوی، در کنار ارزش‌های اقتصادی، غذایی و زیست‌محیطی، مسئولیت ما را برای حفاظت و توسعه علمی این میراث ارزشمند بیشتر می‌کند. پیام فعالان زیتونی این است: امروز زیرساخت علمی، تحقیقاتی، ژنتیکی و صنعتی توسعه زیتون در کشور تا حد قابل توجهی فراهم شده است. آنچه بیش از هر چیز نیاز داریم، اراده ملی، مدیریت هماهنگ، آموزش مستمر و مشارکت واقعی سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و روستاییان است. اگر بتوانیم این ظرفیت‌ها را به‌درستی به هم متصل کنیم، زیتون می‌تواند به یکی از ستون‌های امنیت غذایی پایدار، اقتصاد روستایی و توسعه سبز ایران تبدیل شود. زیتون فقط محصول امروز ما نیست؛ امانتی است که باید برای نسل‌های آینده حفظ کنیم.

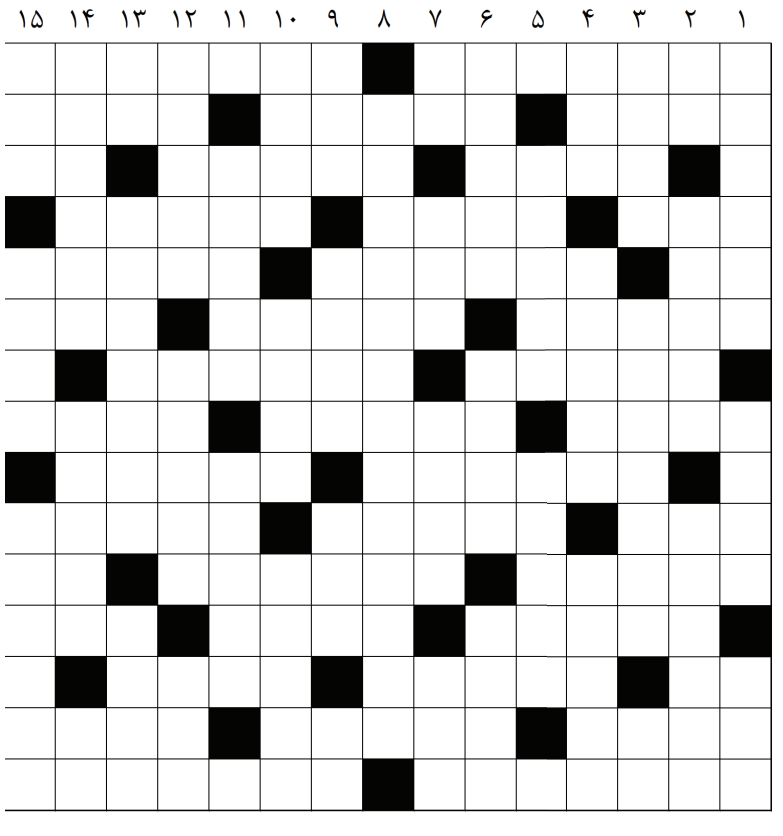
جدول ۵۴۶۸ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- سیاره آبی‌رنگ- رمانی نوشته علی‌محمد افغانی ۲- اندیشمند- پایتخت اریتره- بی‌اعتنا به قیدوبندها ۳- فلز- مراقبت‌کردن- شبکه جهانی اطلاعات که از طریق اینترنت قابل دستیابی است ۴- سربه‌راه- همیشه- خبرنامه ۵- حرف دهن‌کجی- عبث- دوستی خالص ۶- اقامتگاه سلاطین- بازگرداندن- یک نفر ۷- پایتخت لبنان- آزادیخواه ۸- رسوم- از خواهران برونته- شکاف باریک ۹- تخته‌های ضخیم زیر ریل راه‌آهن- نوعی پارچه نخی ظریف ۱۰- مؤسسه خیریه حمایت از کودکان سرطانی- شیرینی خرمایی سنتی کرمان- جهانگرد سرشناس فرانسوی که در عصر صفوی به ایران آمد ۱۱- بیماری گشادشدن سیاهرگ- نمایشنامه کمدی از مولیر فرانسوی- غوزه پنبه ۱۲- طلاق- مربوط به نبی- ستاره‌ای در دب‌اکبر ۱۳- کتف- طبیعی و معمولی- رقیبان ۱۴- معادل فارسی آیکون- رنگ سبز پرچم المپیک نماد این قاره است- واحد طول روسی ۱۵- نیروی شخصی و جذابیت رهبر سیاسی- مظلوم

عمودی:

۱- اصطلاحی در فوتبال- عبوس- سرد مطبوع ۲- قورباغه- پیشوای دینی زرتشتی- مردی که به حج رفته است ۳- روباه صحرای جنگ جهانی دوم- آوازی در ردیف دستگاهی موسیقی ایرانی- نقطه مقابل خیر ۴- هنر فرنگی- حمال- ینگه دنیایی ۵- قهرمان فیلم ساز دهنی- معجون ۶- مادر- آبله سوختگی- کبوتر دشتی ۷- چاشنی غذایی- صدا- بازسازی- چند رأی ۸- شاعر فقید معاصر که در شعرهایش تاریخ و خیابان‌های تهران را قدم می‌زد ۹- در زمستان می‌بارد- ترسناک- فرارکردن- بنابر این ۱۰- بسیار بخشنده- پارچه نخی ساده- کتاب مقدس یهود ۱۱- جلوه‌های ظاهری از هر چیز- اصلی مهم در تربیت فرزندان ۱۲- رهبر حزب نازی- از بالا به پایین دید داشتن- از افعال اسنادی ۱۳- نگاه خیره- میله تخت و بلند برای درآوردن تایر- مرکز مازندران ۱۴- حشره‌ای با تنه دراز- حزن- آب‌بند ۱۵- تردید- آماده و مهیا- برای استحکام کاغذ این ماده به آن اضافه می‌شود.

حل سودوکو ۴۴۶۳

۸	۲	۷	۶	۹	۱	۴	۵	۳
۶	۴	۳	۲	۸	۵	۷	۹	۱
۱	۵	۹	۳	۴	۷	۶	۸	۲
۴	۹	۸	۷	۳	۶	۲	۱	۵
۳	۱	۵	۸	۲	۴	۹	۶	۷
۲	۷	۶	۱	۵	۹	۳	۴	۸
۹	۳	۱	۴	۷	۸	۵	۲	۶
۵	۸	۲	۹	۶	۳	۱	۷	۴
۷	۶	۴	۵	۱	۲	۸	۳	۹

۳	۵	۴	۷	۸	۱	۲	۹	۶
۱	۸	۶	۹	۴	۲	۳	۷	۵
۲	۹	۷	۶	۵	۳	۴	۸	۱
۷	۳	۵	۱	۲	۶	۹	۴	۸
۴	۶	۲	۵	۹	۸	۷	۱	۳
۸	۱	۹	۳	۷	۴	۵	۶	۲
۹	۴	۸	۲	۶	۵	۱	۳	۷
۶	۲	۱	۴	۳	۷	۸	۵	۹
۵	۷	۳	۸	۱	۹	۶	۲	۴

حل جدول ۵۴۳۷

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ت	م	ن	ا	■	گ	ا	م	ب	و	■	چ	ش	م	ه
۲	و	ح	د	ت	■	م	س	ل	و	ل	■	ا	ب	ر	و
۳	■	ت	ا	ی	م	ر	■	ا	س	ت	ا	ر	ا	■	چ
۴	ا	و	ف	■	خ	ت	م	ه	■	ب	ی	ه	ق	ی	■
۵	ب	ا	■	م	ا	ه	و	ت	■	پ	ر	و	ت	ز	■
۶	د	■	پ	و	ل	ی	پ	■	ه	ر	ا	ت	■	ل	ر
۷	ا	ش	ر	ا	ف	■	چ	ن	گ	ی	ز	■	ا	ب	و
۸	ر	ک	و	د	■	س	ی	ن	م	ا	■	ط	ر	ا	ح
۹	چ	ر	ا	■	ب	ر	ه	و	ت	■	ت	م	ا	ش	ا
۱۰	ی	س	■	پ	و	ی	ا	■	ا	ی	ج	ا	ز	■	ل
۱۱	■	خ	ر	ا	ب	ه	■	ت	ن	ا	ز	ع	■	ت	ل
۱۲	س	ن	ا	ی	ی	■	ز	ا	ه	د	ی	■	ک	ر	ه
۱۳	ف	■	م	ت	ن	ا	و	ب	■	ا	ه	ا	ل	ی	■
۱۴	ر	ا	س	خ	■	م	ا	ل	م	و	■	ر	و	ل	ت
۱۵	ه	ج	ر	ت	■	ت	ل	و	ا	ر	■	ز	خ	ر	ف

سودوکو سخت ۴۴۶۴

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۹						۳		
	۲			۵	۹		۸	
۵					۱	۲		
		۸	۵			۳	۴	
			۸		۴			
	۶	۹			۳	۱		
		۵	۹					۷
	۹		۱	۴			۲	
۷								۹

سودوکو ساده ۴۴۶۴

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۹	۳	۸				۷	۵
				۴				۸
۶	۸					۳	۱	
	۵	۴	۹	۷				
۷								۹
				۵	۱	۸	۴	
	۳	۷					۲	۶
۸				۶				
۲	۶				۵	۴	۸	